

GEHEIM

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
BINNENLANDSE ZAKEN

Hoofdafdeling Bestuurlijke en Juridische Zaken voor Ned.-Nieuw-Guinea.
GS 6341/35904

19 juli 1961

xxx

Derde conferentie inzake Australisch-Nederlandse bestuurlijke samenwerking in Nieuw-Guinea.

AAN

de heer Attaché voor
Nieuw-Guinea Zaken,
Canberra, A.C.T.
Australië.

Hiermede bericht ik U, dat ik met belangstelling kennis heb genomen van Uw brief van 5 dezer, nr. 837/244-Geheim, waarin U gedetailleerd verslag deed van de door U, in verband met de voorbereiding van de aanstaande derde conferentie inzake Australisch-Nederlandse bestuurlijke samenwerking in Nieuw-Guinea, te Canberra op het Department of Territories gevoerde besprekingen.

Ik stel er prijs op mijn voldoening erover uit te spreken, dat dit overleg ertoe heeft bijgedragen, dat de aan Australische zijde bestaande tegensin tegen het opnemen van autochtonen in de delegaties kon worden overwonnen, zodat paritair samengestelde delegaties ter conferentie zullen kunnen verschijnen.

Voor wat betreft de door de autochtone assistenten ter conferentie te spelen rol deel ik met U de reeds door de wd. Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea in zijn brief van 8 juni 1961, XXX/2/2952/Vertr. uitgesproken mening, dat met de door de Administrator van Territory of Papua and New Guinea terzake gedane suggestie, hun functie te beperken tot luisteren en waarnemen en het desverricht verstreken van inlichtingen, kan worden ingestemd.

Over de opneming van een waarnemer van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in de Nederlandse delegatie is overleg gaande tussen de Minister van Buitenlandse Zaken en Harer Majesteits Ambassadeur te Canberra.

Met betrekking tot de bij Uw brief overgelegde, door de Administrator van Territory of Papua and New Guinea ingediende voorlopige agenda, win ik het gevoelen in van de wd. Gouverneur.

Voor wat betreft de aan deze conferentie te verlenen publiciteit verzoek ik U bij het Department of Territories, zonder daarbij zelf een bepaalde standpunt te verdedigen, te sonderen hoe de Australiërs tegenover dit punt staan. Uw bericht terzake zie ik gaarne spoedig tegemoet.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Voor deze,
De Secretaris-Generaal,

5000

Uittreksel uit het Rapport van de Attaché voor Nieuw-Guinea Zaken
over de maand juni 1961.

=====

Nederlands-Austra-
lische samenwer-
king in Nw.-Guinea.

In verslagmaand werden diverse besprekingen gevoerd op het Department of Territories met de heren C.R.Lambert (Secretary) en J.E.Willoughby (First Assistant Secretary) in verband met de derde samenwerkingsconferentie, welke in einde augustus te Goroka in New Guinea zal worden gehouden.

In de loop van de vorige maand was gebleken dat op de Departementen van Territories en External Affairs een andere opvatting over de opzet etc. van de komende conferentie bestond dan aan Nederlandse zijde het geval was, zulks als gevolg van het feit dat genoemde Departementen niet op de hoogte waren (gesteld) van de in begin april j.l. terzake tussen de Gouverneur en Administrator gemaakte afspraken. Voorts had in mei de Administrator van T.P.N.G. zich gedistancieerd van de met de Gouverneur gemaakte afspraak betreffende deelname aan de conferentie van autochtonen uit beide territoria.

Toen ingevolge beëindigde instructies aan de heren Lambert en Willoughby openlegging van zaken gegeven werd onder mededeling dat de reeds lang geleden door de Gouverneur ingelichte Nederlandse Regering in principe accoord gaat met de met betrekking tot de conferentie gemaakte afspraken, leek het er aanvankelijk op dat het weinig moeite zou kosten om ook het fiat terzake van Australische zijde te verkrijgen. De heren Lambert en Willoughby verklaarden namelijk dat zij geen bezwaren zagen tegen de gedachte opzet, en ten aanzien van het kardinale punt, t.w. deelname van autochtonen uit beide territoria, verklaarde de heer Lambert van mening te zijn dat dit zijns inziens de logische consequentie moest zijn van de afvaardiging door Australië van autochtonen (van New Guinea en Nauru) naar de zitting van de Trustschapsraad.

Toen deze zaak echter door de heren Lambert en Willoughby aan Minister Hasluck werd voorgelegd, bleek dat onze gezamenlijke verwachting te optimistisch was geweest. Het duurde geruime tijd voor de Minister op de aan hem voorgelegde nota reageerde, en toen dit tenslotte gebeurde bestond de reactie uit een instructie aan de Administrator om de conferentie verder voor de bereiden met inachtneming van

- a) geen deelname van Australische autochtonen
- b) vertegenwoordiging ter conferenties van de Departments of Territories and External Affairs

De zaak werd nog ingewikkelder toen rapporteur nog op de dag, waarop hem deze beslissing werd medegedeeld, kennis kreeg van de inhoud van een schrijven van de Administrator aan de Gouverneur van eind mei, waarin de Administrator -- zonder vooroverleg met Canberra -- zich alsnog accoord verklaarde met deelname van autochtonen uit beide territoria.

Hoe Minister Hasluck ertoe kon worden gebracht, om tenslotte zijn fiat te hechten aan deelname van Australische autochtonen aan de conferentie, is beschreven in afzonderlijke reportage, waarnaar moge worden verwezen.

Relevering van het gebeurde in dit rapport vindt plaats om de vraag onder ogen te zien, waarom Minister Hasluck, na nog in het begin van dit jaar grotere meegaandheid ten opzichte van de samenwerking te hebben betoond, bij deze gelegenheid blijf gaf een stap terug te willen doen. In dzz. rapport over de maand januari 1961 werd een verklaring gegeven van de toen gunstiger wordende houding

van

van Australië met betrekking tot de samenwerking, welke o.m. bleek uit de door Minister Hasluck gedane suggestie om Nederlandse en Australische delegaties uit te wisselen bij de installaties van de Nieuw-Guinea Raad en van de Legislative Council, en zijn onmiddellijke instemming met de Nederlandse suggestie om bij de verzending van uitnodigingen naar de Z.P.C.-gebieden een voorkeur uit te spreken voor de afvaardiging van zo veel mogelijk autochtonen. Bij de reportage hierover werd opgemerkt, dat er rekening mede moest worden gehouden dat, wanneer de Nieuw-Guinea kwestie internationaal in een voor Nederland ongunstig vlak zou komen te liggen, dit onmiddellijk van invloed zou kunnen zijn op de Australische houding ten opzichte van de samenwerking. - Niet vermoed kon worden, dat deze omstandigheid zich reeds zo spoedig zou voordoen, althans naar Australisch (Minister Hasluck's) begrip. De heer Lambert vertrouwde rapporteur tijdens een huiselijk gesprek toe dat de Minister zich grote zorgen maakt over de sterk toegenomen spanning rondom Nederlands-Nieuw-Guinea, over de druk die van Indonesische zijde op Australië wordt uitgeoefend vooral na het bezoek van Nasution, en in niet mindere mate over de akties welke in Nederland worden gevoerd door de groep Rijkens, Professor Diunstee en andere lieden, waardoor de Minister wederom gaat twijfelen aan de haalbaarheid van de Nederlandse doelstellingen, met als gevolg: grotere gereserveerdheid ten opzichte van de samenwerking, teneinde te voorkomen dat de goede nabuur (onnodig) wordt gekwetst.

Bij deze situatie moet er naar het gevoelen van rapporteur op worden gerekend, dat van Australische zijde de komende conferentie nog minder zal worden geaccentueerd dan in vorige jaren het geval was, en derhalve de gesignaleerde gereserveerdheid een duidelijk stempel op deze conferentie zal drukken.